Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302 Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036 УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC Ч. 209 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 31-го ЖОВТНЯ 1984 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER, 31, 1984 No.209. VOL. XC.

Ювілейний бенкет УНС відбудеться в залі школи св. Юра

Ню Йорк. — У зв'язку з пожежою в Українському Народному Домі, Окружний Комітет Відділів УНС в Ню Йорку був змушений перенести заповіджений на 8-го грудня ц.р. ювілейний бенкет, яким українська спільнота відзначатиме 90-річчя Українського Народного Союзу, до приміщення Школи св. Юра, при 216 Схід 6-та вулиця.

Бенкет з діловою і мистецькою програмами відбудеться в тому самому дні, тобто 8-го грудня, о год. 5-ій по полудні. Головним промовцем на бенкеті буде д-р Іван Флис. Незабаром на адресу організацій, секретарів Відділів і братських організацій Управа Окружного Комітету надішле окремі запрошення із заподанням точних інформацій і програмою бенкету.

В цій справі Управа Окружного Комітету відбула у вівторок, 23-го жовтня ц.р., коротке неформальне засідання, у якому взяли участь: головний предсідник УНС і почесний голова Округи д-р І. Флис, голова Микола Хоманчук, Олена Гентіш, ред. Володимир Левенець, Михайло Юзенів і Степан Чума. На порядку денному були справи програми, зокрема мистецької, запрошення, виготовлення списка сеньйорів, яких Округа плянує відзначити тощо.

Окружний Комітет запрошує до численної участи в цій імпрезі всіх українських громадян, щоб спільно і велично відзначити 90-річчя УНСоюзу, заслуженої братської організації, яка дала чималий вклад в розвиток українського зорганізованого життя в цій країні, працюючи для добра не тільки свого членства, але також цілої громади і привернення свободи й незалежности для українського народу в Україні.

Створено Фонд Студії Мистецького Слова

Ню Йорк. -У пожарі Українського Народного Дому у вівторок, 23-го жовтня, знищено цілий театральний дорібок Студії Мистецького Слова Лідії Крушельницької, а саме, усі костюми, скрипти, оформлення тощо.

Хоч неможливо вповні відновити цей величезний скарб, бо деякі речі мали оригінальний характер, приятелі Студії Мистецького Слова та українського театру встановили окремий Фонд у кредитівці „Самопоміч" в Ню Йорку для відбудови згорілого театрального майна. Пожертви на цей Фонд слід висилати до: Selfreliance Ukrainian Stage Ensemble Fund, c/o Self-Reliance Federal Credit Union, 108 Second Ave., New York, N.Y. 10003.

В суботу відбудеться сесія НТШ на конференції славістів

Ню Йорк. — Канцелярія НТШ інформує, що Крайова конференція Американської асоціяції для розвитку слов'янських студій, як було заповіджено, відбудеться в Ню Йорку у Віста Інтернешенел Готелі число 3 (World Trade Center at the tip of Manhattan) і триватиме від 1-го до 4-го листопада ц.р.

В суботу, 3-го листопала ц.р., о год. 8.15 до 10.15 на цьому форумі відбудеться окрема сесія НТШ на тему: „Форми української державности у ХХ сторіччі", під час якої виступлять з окремими доповідями професори Ігор Каменецький, Орест Субтельний і Тарас Гунчак. Сесією керуватиме проф. Степан Горак. Офіційними дискутантами є професори Володимир Стойко і Олег Федишин.

Доїзд підземкою БМТ до зупинки при вул. Кортленд.

В. МОРОЗ НА ФІЛІЇ УКУ

Філядельфія. — В неділю, 11-го листопада, д-р Валентин Мороз виголосить на Філії УКУ у Філядельфії доповідь п.з. „Мої враження зі Заходу — Досвід п'яти літ". Початок доповіді о год. 3-ій по полудні. Після доповіді будуть запити і дискусія.

Проф. Л. Винар обраний „Українцем року"

Проф. Л. Винар

Ню Йорк, (УІТ). — Українські професіоналісти з Дітройту, Миш., і Віндзору, Онт., згуртовані в Товаристві Українських Ґрадуантів, вшанували проф. д-ра Любомира Винара вибором на „Українця 1984 року" за його заслуги в науковій діяльності.

У суботу, 20-го жовтня 1984 року, відбувся у Віндзорі бенкет з великою участю українців з Дітройту і Віндзору, під час якого відзначено проф. Л. Винара і вручено йому нагороду. Програмою вечора керував проф. д-р Ігор Стебельський з Віндзорського університету і мгр Іван Гута з Дітройту, голова Товариства Українських Ґрадуантів. Вручення нагороди перевів інж. Олександер Лист, голова Комітету вибору українця.

Він зазначив, що Номінаційний комітет Товариства одноголосно вирішив відзначити тривалі заслуги професора Л. Винара в розбудові наукового життя і його наукову історичну творчість.

Опісля д-р Л. Винар виголосив доповідь п.н. „Теперішнє значення історіографічної спадщини Михайла Грушевського" з нагоди відзначення 50-ліття смерти того найвидатнішого українського історика і президента першої української держави в ХХ столітті. У своїй подяці д-р Л. Винар підкреслив, що високо цінить це відзначення від українських канадських і американських професіоналістів, абсольвентів високих шкіл. Він ствердив, що своєю працею сповняє лише обов'язок українського історика і громадянина.

Як відомо, проф. Л. Винар з Кентського стейтового університету в Огайо, є головою Українського Історичного Товариства і головою Наукової Ради при СК ВУ. Він є автором численних наукових праць і видатним організатором наукового життя.

ВЛАДИКА СТЕФАН ЗАПРОСИВ ПЛЕМІННИЦЬ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ДО УЧАСТИ В УРОЧИСТОСТЯХ

Філядельфія. — Як відомо з ініціятиви філядельфійської архиепархії Української Католицької Церкви в ЗСА, під протекторатом Архиєпископа-Митрополита Стефана Сулика і старанням Комітету під головуванням о. митр. Мирослава Харини, в суботу 17-го і в неділю 18-го листопада ц.р., у Філядельфії відбудуться врочистості для вшанування Слуги Божого Митрополита Андрея у 40-річчя його смерти і для підсилення його беатифікаційного процесу.

Владика Стефан запросив на ці врочистості двох племінниць Слуги Божого Митрополита Андрея, а саме княжну Христину Шептицьку-Потворовську, доньку князя Льва Шептицького, брата Митрополита Андрея, яка тепер живе в Монтреалі, Канада, і її сестру, лікарку д-р Ізію Шептицьку-Вайман з Польщі, яка тепер перебуває на відвідинах своєї сестри в Канаді.

Центральною точкою врочистостей буде Архиєрейська Божественна Літургія в неділю, 18-го листопада ц.р., о год. 10-ій ранку, в соборі Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії, що її спільно з іншими Владиками та священиками, служитиме Владика Стефан.

Цього ж дня, о год. 3-ій після полудня, в залі середньої школи ім. кард. Догерті, почнеться святковий концерт у пошану Слуги Божого Митрополита Андрея. Виконавцями концерту будуть чоловічий хор „Прометей", скрипаль Меланія Купчинська та піяністка Лідія Артимів.

Напередодні цих врочистостей, в суботу, 17-го листопада ц.р., в приміщеннях парафіяльної школи собору Непорочного Зачаття ПДМ відбудуться врочисті наукові конференції у пошану Слуги Божого Митрополита Андрея, українською та англійською мовами, що їх о год. 10-ій ранку відкриє Митрополит Стефан.

Доповіді українською мовою виголосять ред. Роман Данилевич, проф. Василь Ленцик, мгр Рожа Шуль, проф. Леонід Рудницький і д-р Роман Осінчук. Модератором буде проф. Богдан Романенчук.

Доповіді англійською мовою виголосять Владика Михайло Гринчишин з Парижа, о. Патрикій Пащак, ЧСВВ, о. шамбелян Михайло Федорович, о. проф. Атаназій Пекар, ЧСВВ, о. Мартин Канаван, о. шамбелян д-р Роналд Попівчак, проф. Михайло Пап і Гаррі Макар. Модератором буде проф. д-р Петро Стерчо.

У 40-річчя відходу у вічність Слуги Божого Митрополита Андрея в церквах усіх українсько-католицьких епархій будуть відслужені Божественні Літургії на прославу Слуги Божого і для приспішення його беатифікаційного процесу.

У Музичному Матіне виступить четверо молодих мистців

М. Слиж

А. Слиж

М. Бачинська

Д. Парада

Ню Йорк. — 72-ий Відділ Союзу Українок Америки у Ню Йорку вже від року плянує традиційне Музичне Матіне, що відбудеться тут у неділю, 4-го листопада ц.р., о год. 3-ій в Українському Інституті Америки, 2 Схід 79 вул.

Цього року в Матіне виступають: Марко і Адріянна Слижі, фортепіян, обоє навчаються у Юліяни Осінчук, Мая Бачинська, флейта, яка є ученицею Герберта Тачмана, Мангеттенська школа музики, Дарця Парада з Едмонтону, Канада, яка від двох років вчиться співу в Андрія Добрянського.

Голова 72-го Відділу Анна Василько разом із членками Відділу запрошують громадянство на цей концерт, а Анна Безкоровайна запрошує на чай і солодке по концерті. Ліля Бохонко, Олена Процик і Лідія Ясинич відповідають за організацію Матіне.

АРАБСЬКІ КРАЇНИ, продуценти і експортери нафти, на чолі із Савдійською Арабією, пропонують радше зменшити видобування нафти, а не знижувати ціни на цей продукт. Аргументом для зменшення продукції служить нібито факт, що зі зниженням цін, як це вже започаткували вводити в себе Альжир, Норвегія, Великобританія і Венесуеля, підупаде рівночасно нафтова індустрія. В понеділок, 29-го жовтня, в Женеві, Швайцарія, розпочались формальні наради в цій справі країн ОПЕК і від перебігу цієї конференції залежатиме у великій мірі, як виглядатиме ситуація на нафтовому ринку в майбутньому. Деякі країни, наприклад, Ніґерія і Альжир, категорично відмовляються від зменшення продукції, кажучи, що коли поправляється економіка і тверда валюта стає більш вартісною, то відповідно до цього повинна достосуватись також нафтова індустрія.

ЛИТОВСЬКИЙ ЄПИСКОП ПРИБУВ ДО РИМУ

Рим, Італія. — Єпископ Римо-Католицької Церкви в Литві Люпас Повільйоніс прибув на кільканадцять днів до Риму і у Ватикані був прийнятий на спеціяльній авдієнції Папою Іваном Павлом II.

Візита литовського єпископа і його секретаря до Ватикану є чимсь особливим для католиків за Залізною заслоною, бо, як відомо, Москва не погодилася на відвідини Папою Литви, яка тепер входить в склад Совєтського Союзу, ані не погодилась видати візи для таких відвідин секретареві ватиканської курії кардиналові Аґостіно Касаролі.

Кореспондент аґентства Ройтерс пробував отримати дозвіл на переведення телефонічного інтерв'ю з єпископом Повільйонісом, але єпископ відмовився від всяких коментарів у справі Литовської Католицької Церкви і переслідувань священиків і вірних, які бажають відкрито практикувати свою віру. Ватиканські чинники заявили, що вони застановляються над спільним комунікатом, щоб таким чином задовільнити цікавість преси й інших засобів масової інформації.

Польський журналіст наголошує потребу українсько-польської співпраці

Ню Йорк. — Єжи Іранек Осмецкі, керівник польського відділу „Радіо Вільна Европа" у Мюнхені і голова Комітету для польсько-української співпраці в Західній Німеччині, дав свій реферат п. н. „Польща й Україна, спільні традиції й спільні аспірації", у п'ятницю, 19-го жовтня ц.р., тут в Польському Науковому Інституті.

Доповідач відірвався від трафаретного підходу до польсько-українських відносин та цілої польсько-української проблеми-конфлікту і можливостей злагод і зосередився на тезі, що тільки польсько-українське порозуміння і створення спільного фронту Польщі й України реально загрозить існуванню совєтської імперії просто величиною свого територіяльно-національного та економічного потенціялу. Проросійський Захід включно з Ф.Д.Рузвелтом у 1943-45 роках прагнув стабільности у Східній Европі. Тому всі ті, які вірили і далі вірять, що тільки велика Росія гарантує стабільність, ставилися до Варшавської конвенції з квітня 1920 року (пакт Пілсудського-Петлюри) як до „авантюризму". Насправді творці тієї конвенції, звеличники польсько-українського союзу на протимосковському фронті саме й шукали за стабілізацією у Східній Европі, опертій на державній самостійності поярмлених Росією народів.

Україна, твердив доповідач, не є „втраченим чинником" у міжнародній політиці. Робітничий рух у Польщі, який викристалізувався в організації „Солідарність", став найбільшою загрозою для Москви, яка злякалася, щоб такий антирежимний рух не перекинувся в Україну. Тому Москва рішила здавити „Солідарність", хоч її керівники боролися за визнання плюралізму польського суспільства і свободу робітничого руху, але допускали існування далі комуністичної системи. Польща й Україна становлять величезний потенціял спротиву. Не всі так думають. Багато діячів і

(Закінчення на стор. 4)

У СВІТІ

ЗНАВЦІ ПІДСОВЄТСЬКОЇ проблематики і спеціялісти підсовєтських відносин однозгідно заявляють і перестерігають Уряд ЗСА і американську спільноту перед черговим совєтським обманом щодо здоров'я їхнього лідера Константина Черненка. Більшість з них твердять, що 73-річний генеральний секретар ЦК КПСС і голова Президії Верховної Ради СССР є в дуже поганому фізичному стані і не може працювати більше як 2-3 години денно.

ЕКОНОМІЧНА КРИЗА В Ізраїлі почала більше турбувати уряд і населення, як військова загроза з будь-якої сторони. Це перший випадок, що в Ізраїлі, від 1948 року, почали радше думати про економіку і забезпечення населення потрібними товарами, а менше про оборону і військові справи. Теперішній прем'єр-міністер Шімон Перез думає, що відтягнення великих ізраїльських з'єднань з південного Ливану позитивно впливатиме на покращання економіки. Криза, кажуть, видатні економісти, не почалася тільки з причини зависоких витрат на оборону. Відповідальні ізраїльські чинники прямо не приділяли великої уваги до справи економіки з огляду на існуючу в Ізраїлі політичну систему і вічні війни із сусідніми арабськими країнами. Існувала, отже атмосфера тимчасовости, з вини ізраїльських політиків, кажуть політичні спостерігачі. Тепер ситуація почала мінятися на краще.

ТЕРОРИСТИ ОБСТРІЛЯЛИ антитанковою базукою автобус в Єрусалимі, заповнений арабами. Ізраїльська поліція думає, що замах на автобус правдоподібно виконали ізраїльці, як помсту за вбивство двох молодих ізраїльтян на західньому березі ріки Йордан. Автобус загорівся і у вогні загинуло кілька арабів, а решта були поранені.

ІТАЛІЙСЬКИЙ СУДДЯ Ілляріо Мартелля заявив кореспондентам, що туристи і вірні, які часто приходять на площу св. Петра в Римі, правдоподібно врятували життя Папі Іванові Павлові II. Один з паломників заявив, що вбивник Мехмет Алі Аджа напевно був би вбив Папу, якщо б публіка стояла на місці. Пристні не тільки заслонили вид атентатчикові, але штовхнули його і він, вистріливши, тільки поранив Святішого Отця. Мартелля веде тепер слідство проти сімох осіб, болгарів і турків, які були замішані у вбивстві.

ЛІБЕРАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНА партія Японії знову назначила теперішнього лідера Ясуґіро Накасоне на голову партії, забезпечивши за ним право перейняти вдруге керівництво урядом. Накасоне, як голова партії, може рівночасно бути головою уряду тільки тому, що його партія розпоряджає більшістю голосів у парляменті.

РЕЧНИКИ ІРАНСЬКОГО уряду обвинуватили представників Міжнародного Червоного Хреста за підбурювання полонених іракських вояків, у висліді чого в таборі вибухли заворушення і охорона мусіла вживати зброю, щоб втихомирити полонених. Після наведення порядку виявилось що п'ять іракських вояків-полонених загинули, а кількадесять були поранені іранською охороною, або таки своїми колеґами. Ірак гостро запротестував проти цього інциденту.

ПРИЗНАЛИСЬ ДО ВБИВСТВА ПОЛЬСЬКОГО СВЯЩЕНИКА

Отець Є. Попєлюшко (справа) під час недавньої зустрічі з Л. Валенсою (зліва). Поміж ними о. Г. Янковскі.

Варшава, Польща. — Тоді, коли поліція і вишколені нурці шукають за тілом популярного в Польщі священика-патріота і мабуть найбільшого прихильника забороненої профспілки „Солідарність" Єжи Попєлюшка, якого, правдоподібно, вбили три поліційні змовники — капітан і два лейтенанти, а тіло кинули в річку, щоб затерти сліди злочину, загальне напруження в тій країні у зв'язку з цим зростає з дня на день.

Закордонні кореспонденти інформують з Варшави, Кракова, Вроцлава, Ґданьска й інших більших міст, що ситуація виглядає менш-більш такою, якою вона була під час створення вільної робітничої профспілки „Солідарність" і після її ліквідації урядом прем'єр-міністра Войцеха Ярузельского.

Очевидно, відповідальні лідери Римо-Католицької Церкви, зокрема сам примас Польщі кардинал Юзеф Ґлемп і нелегальний, в урядовому розумінні керівник „Солідарности" Лех Валенса намагаються опанувати ситуацію і не допустити до загальних масових демонстрацій, а тим більше розрухів, щоб не дати можливості тоталітарному урядові В. Ярузельского розправлятись з антикомуністичними елементами в Польщі і під кожним оглядом патріотами свого народу, яких вони намагаються знищити, а в крайній мірі унешкідливити при кожній нагоді.

Міністер внутрішніх справ ген. Чеслав Кіщак заявив під час передавання вечірніх новин у понеділок, 29-го жовтня, що під теперішню пору ведеться інтенсивне урядове слідство у справі пропавшого о. Є. Попєлюшка, тим більше, що в розпорядженні уряду є усі три схоплювачі і правдопобідні вбивці, один з яких признався, що це він власною пістолею вбив згаданого священика і вкинув тіло до річки Висли, приблизно 125 миль від Варшави. Поліційні і найняті поліцією нурці не знайшли однак тіла о. Попєлюшка і тому напруга між народом і урядом наростає з кожним днем, бо нарід втратив довір'я до урядових повідомлень, слідства і розшуків, а дехто навіть, підозріває, що політична поліція держить священика-націоналіста у тайному сховищі, щоб пізніше використати його для політичних цілей.

У церкві св. Станіслава о. Броніслав Добковскі назвав схоплення о. Є. Попєлюшка „драматичною подією політичного значення" і перестерігав уряд перед подібними випадками в майбутньому. В подібному тоні говорили також інші провідні церковні й профспілкові діячі. Л. Валенса, наприклад, відмітив, що „ми не повинні розпочинати революції, але мирними твердими заходами дати відчути урядові, що нарід не задоволений його кримінальним потягненням". Він особисто, як зрештою ніхто в Польщі, не вірить, що старшини поліції на свою руку схопили о. Є. Попєлюшка.

В АМЕРИЦІ

ЗГІДНО З ТРЬОМА РІЗНИМИ опитаннями в останньому тижні перед виборами, президент Роналд Реґен, перевищує Волтера Мондейла на 24 точки і є сподівання, що президентські відвідини в 13-ох стейтах в останніх шістьох днях збільшать цю різницю між ним і його демократичним противником. Близькі співробітники Президента повідомляють, що він хоче перемінити свою перевагу в голосах в загальнокрайову перемогу („ленд-слайд") і тим здобути більшість в Сенаті, як і Палаті Репрезентантів.

РЕЧНИКИ ДЕРЖАВНОГО департаменту заявляють, що Уряд ЗСА плянує реаґувати проти терористичних актів, звернених проти американців чи американських посілостей, але така реакція не мусить бути „автоматичною," як це пропонував державний секретар Джордж Шулц. Та заява, як повідомляють, викликала певне замішання серед членів Уряду тому, що така „автоматична" реакція може причинитися до смерти невинних людей, чого американський Уряд не бажає.

КОЛИ ДЖАН К. ТІДСВЕЛ з Чикаго пропав під час плавби моторовим човном на озері тому чотирнадцять років, його дружина Кетлін думала, що вона є вдовою. Тепер її чоловік Тідсвел „виплинув" на поверхню життя в Кольорадо з новим іменем Роберта Гефярда та з новою дружиною, з якою він одружився в 1973 році. Тепер перша жінка Кетлін скаржить його за розвід та 100,000 за неплачення оплат для дитини, яку вона виховувала.

З ОЧЕВИДНОЮ ЦІЛЛЮ ПРИЄДНАТИ собі якнайбільше жидівських голосів, президент Роналд Реґен написав листа до Сіоністичної організації Америки, в якому схарактеризував сіонізм, як „основні аспірації жидівського народу". „Я критикую тих, які хотіли порівнювати сіонізм з поганню расизму. Ваша організація є дуже близька мені ще з 1948 року і добробут Ізраїля був все важливою справою для мене", — сказав Президент у своєму листі.

Д-Р ЗБІҐНЄВ БЖЕЗІНСКІ, колишній голова Ради Крайової Безпеки за президента Джиммі Картера, гостро скритикував теперішній Уряд за це, що Уряд не веде слідства в справі совєтської участи у змові вбити Папу Івана Павла II. „Я думаю, що це є прямо скандалом, що деякі високі чинники Державного департаменту і Сі-Ай-Ей стануть несвідомим, а деколи можливо й свідомим знаряддям совєтської пропаґанди не допустити виявлення совєтської співучасти у змові на життя Папи", — сказав д-р Бжезінскі в радіоінтерв'ю.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Чи зріст зацікавлення українською проблематикою?

Як ми вже повідомляли, у зв'язку з маніфестацією у Вашінґтоні з приводу 20-ти-річчя здвигнення в столиці ЗСА пам'ятника Тарасові Шевченкові і демонстрацією проти русифікаторської політики Кремлю, президент Реґен прийняв 13-тичленну делеґацію українських видатних діячів. Вкоротці потім Президент підписав закон, за яким встановлено спеціяльну Комісію для розгляду штучно Москвою зорганізованого голоду в Україні в роках 1932-33, при чому членами цієї Комісії будуть також п'ять українських фахівців чи свідків. А в минулому тижні Білий Дім і Державний департамент натаврували знову нехтування Москвою правами людини, при чому названо за іменами померлих українських діячів правозахисного руху Валерія Марченка, Юрія Литвина і Олексу Тихого, ствердивши, що вони померли серед нез'ясованих ближче умовин у совєтських кацетах. Уряд ЗСА виразно натаврував совєтський режим за в'язнення і смерть цих трьох українських борців за свободу.

Можливо, що згадані події з останніх тижнів не були взаємно пов'язані. Але й напевно ні одна з них не сталася „випадково", бо в Білому Домі і Державному департаменті ніщо не діється „випадково". І хоча у закордонній політиці ЗСА та цілого Заходу далі на першому місці стоїть справа відпруження американсько-совєтських відносин та відновлення переговорів про контролю над арсеналами зброї, проте час не стоїть на місці і проблеми, яких сьогодні „нема", завтра стають руба в увесь свій ріст. Такий неписаний закон історії і він стосується також проблеми евразійської імперії, яку штучно створено з воєнними підбоями, хитрістю і ламанням міжнародних договорів.

Сьогодні СССР є поруч із ЗСА наймогутнішою великодержавною, але на наших очах відбуваються процеси всередині СССР і в міжнародному світі, які в сумі складаються на початок кінця ніби непеможної імперії.

Сучасний стан у світі опертий на принципах, прийнятих у Ялтинській конференції 1944 року. Це співіснування держав з різними соціяльно-економічними системами, — поділ світу на сфери впливів СССР і ЗСА чи пак вільного Заходу, — зберігання великопростірного господарського обширу, зберігання миру на базі рівноваги сили, — це ті основні принципи, які обов'язують світ від кінця останньої світової війни та мають ґарантувати мир і на майбутнє. Але знаємо, як трудно зберегти мир і примирити названі вгорі принципи з загарбницьким совєтським гаслом „угроблення" вільного світу та з практичною політикою Москви, яка використовує кожну нагоду, щоб поширювати — зброєю, хитрістю і обманом — свою „сферу впливів". Знаємо, яку величезну ролю у цьогорічних президентських виборах грає проблема „війни і миру". У всіх цій передвиборчій кампанії ніхто ніде навіть не натякнув на потребу деколонізації евразійського простору, хоч президент Реґен вже раз сказав, що Ялтинський договір про поділ Европи не зобов'язує ЗСА „навіки". Тому цей сьогоднішній стан не перечить правді, що проблема деколонізації евразійського простору скорше чи пізніше вирине дармащо напр.„демократична кандидатка на віцепрезидента Америки ледве чи взагалі чула про післявоєнний процес деколонізації Азії, Африки і Окнанії, а тим паче ледве чи розуміє, в чому річ, коли мова про Евразію.

На недавній доповіді в Ню Йорку польського редактора з Мюнхену можна було почути цікаву — і дуже правдиву — заввагу: Америці і всьому европейському Заходові залежить в найпершу чергу на стабілізації відносин у Східній Европі. Тому їм байдуже, чи це царська Росія, чи большевицький Совєтський Союз — коби там, на европейському Сході, відносини були „стабілізовані", бо цього вимагає міжнародна торгівля і це є ніби ґарантією миру. Ото ж суть у тому, щоб переконати керівні кола ЗСА і бльоку НАТО, що постання на місце „єдиної неподільної Росії (чи СССР) національних держав заґарантує ще більше стабільність відносин, бо ці національні держави будуть зорієнтовані за Захід і стануть союзниками Заходу.

Усе це покищо теоретичні чи навіть гіпотетичні міркування, але вони актуальні і коли Вашінґтон прислухується щораз пильніше до подій в Україні — то це добрий знак. На превеликий жаль, немає одного авторитетного репрезентаційного представництва України, яке стежило б за таким процесом у Вашінґтоні та яке було б здатне зручно, тактовно і вміло використати його для Прометеївської ідеї, яка охоплює також проблему державної України.

Микола Плавюк

ВЕЛИКИЙ ПОЛКОВНИК...

Добігає 20 років (1890-1964) від смерти понад всякий сумнів однієї із найвизначніших постатей українського народу в XX столітті, сл.пам. полковника Андрія Мельника, керманича Українського Націоналістичного Руху через бурхливий період 25-ти років, визначного військовика і активного державного будівничого суверенної, соборної держави українського народу в добі української національної революції 1918-1921 років.

Чим довший проміжок часу від його відходу від нас, тим більшою залишається постать Великого Полковника для сучасників, тим краще пізнаємо велич цієї непересічної людини.

Судилось йому жити і творити в добі війни і революції, добі великих змін і потрясень, які змінили обличчя земної кулі і закарбували на ньому місце українській нації. Судилось йому перейти хресний вогонь життєвого гарту в днях юности, перейти бій із собою самим і вийти з того бою переможцем. Бо тільки сильна воля і віра в перемогу гартувала молодого юнака, для якого недуга легенів не ворожила довгого життєвого шляху. Та сильна воля і віра в призначення служити своєму народові не залишала його в стрілецьких окопах, російському полоні, в боях з большевицькими диверсантами за золотоверхий Київ, у Штабі Дійової Армії УНР чи Корпусі Січових Стрільців, в польських тюрмах і німецькому концентраційному таборі.

З юнака стрільця виріс Лицар-Командир, загартований у боях за молоду українську державу. З молодого патріота, родженця Підкарпаття, виріс і на все життя залишився безкомпромісовий український соборник.

На зов Києва він втікає з табору полонених, щоб опинитися у нечисленному ряді державних будівничих, які не державними постами чи військовими рангами, але своїми ділами добилися вирішної ролі при будові і обороні молодої Української Республіки. Вояцька присяга на вірність Україні зобов'язувала його на ціле життя. У згоді з нею, чи то в рядах Січових Стрільців, чи Армії УНР, Української Військової Організації чи Організації Українських Націоналістів він все діяв і силою свого характеру добився того, що свої його любили і шанували, а вороги намагалися всіма засобами знищити його. Але ні ті ні інші вияви не змінили його послідовного крокування до великої мети — до здобуття остаточної перемоги українському народові. На тому шляху більш чим одним вузлом пов'язав він свою долю з полковником Євгеном Коновальцем, чи-то як його заступник чи наслідник, але все і завжди вірний послідовник.

На Великого Полковника впала відповідальність за долю ОУН і Українського Націоналістичного Руху в роки найбільших успіхів і найтрагічніших невдач. На нього впала відповідальність переставити ОУН із підпільно-революційної на політичну формацію, з формації в якій членство знало як геройчно вмирати за батьківщину — на могутній Рух який у змінених обставинах зумів також гідно жити і трудитися для України. На нього впала історична роля зробити з ОУН переємника і продовжувача великих історичних здобутків державного будівництва 1917-1921 роках, а не починати історію від себе.

На карб його великої заслуги треба записати вмілість цінити вагу цілости, а не лише частини, — всієї громади, а не лише власного середовища—вмілість зберігати і плекати тверді основи українського християнства і глибоку релігійність нашого народу, посилювати зусилля для плекання всесторінніх виявів української духовости — вмілість черпати з нашого світлого минулого правди віри і політичне кредо, а не позичати їх із чужого городу.

Він став Провідником, але назавжди залишився Великим Полковником — символом лицарськости, дружности, беззастережної відданости Справі і великої любови до співробітників, особистої скромности, але безастережного оборонця правди, законности і правопорядку. Залишився він прикладом не лише блискучого стратега, але й доброго знавця тактики — прикладом не лише послідовного оборонця засади твердих принципів, але й практичного політика із реальним відчуттям дійсности і достосування тактики до кожночасних потреб, які у висліді мають довести до осягнення остаточної мети.

Усе своє життя, всі сили, все своє знання віддав полковник Андрій Мельник на службу своєму народові. Після своєї смерти залишив нам тверді дороговкази і заповіти, а понад усе своє ім'я, під яким продовжується дія його послідовників.

Він знав і розумів складність міжнародного укладу сил в Европі напередодні і в часі Другої світової війни. Його концепція відбудовувати державність українському народові бодай на найменших частинах національної території України сплелася із політичними стремліннями українського народу Закарпаття і у висліді спільних зусиль, демократичним способом, доходить до створення Карпато-Української Держави. Наскільки успішнішими були методи стосовані в Карпатській Україні, доказують не лише висліди тих процесів в самій країні та їхній вплив на все українство, але й небувала до того

(Закінчення на стор. 4)

ЧИСТОТА МИСТЕЦТВА

Мирослава Стахів

Хустини і хустинки в українському народному побуті

Поруч обрядових рушників–хустини і хустинки сповняли важливу ролю в українській родині. Вони були потрібні кожному й ніколи не бракувало нагод ними користуватися.

Хустини — це білі платки полотна прикрашені вишивкою. Вони були квадратові або прямокутні, розміром не більше 50 x 50 сантиметрів.

У кожній родині приготовлялося заздалегідь певну кількість хустинок для відзначення важливих подій в родинному житті.

Із друкованих картин, що збереглися дотепер видно, що композиція і техніка вишивання хустинок подібна до рушників. Єдина різниця-це розмір матеріялу та розміщення взору.

Частою і найпростішою композицією взору є хвиляста лінія, що нею обведений край хустини. Він виведений стебловим швом, а замкнені площини заповнені легкими рушниковими стібами. Крім рисункових орнаментів рослинного характеру зустрічається — геометричні. Геометричні орнаменти на хустинках виконували лиштвою, косою гладдю, розсипом і дуже рідко хрестиками. Якщо кути хустини зашивалося більшим взором, то простір усередині залишалося без прикраси або виповнялося дрібними квадратиками, ромбами, трикутниками тощо.

Бувало, дуже рідко, що замість рослинного орнаменту вишивали птахи, стилізовані орли.

Для вишивки вживали червоного кольору, часом додавали синій або жовтий, але ніколи не примінювали самого синього або жовтого.

Дуже важливим предметом під час весільних обрядів була хустина і про її необхідність співалося. Молода дарувала молодому хустку, яку власноручно випряла, виткала та вишила. Про таку хустку дівчина співала:

Хусточка ж моя шовковая,
Ще й шовком шита,
Чи на те ж я тебе пряла,
Щоб нелюбу дати...

Тарас Шевченко у поемі „Хустина прекрасно описує її важливість:

— У неділю не гуляла
Та на шовки заробляла,
Та хустину вишивала,
Вишиваючи співала:
Хустиночко мережена,
Вишиваная,
Вигаптую, подарую,
А він мене поцілує...
Хустино моя,
Мальованая.

У весільній пісні співають:

— Ой у город Лебедин їхав
(Ім'я хлопця) молодий;
Під ним кониченько вороний,
На ньому жупан голубий.
На йому шапка боброва,
З боку хустка шовкова.
Шила, шила та дівчина молодая,
Вишивала з темної ночі до свічі,
Ясного сонця до віконця,
Для свого парубка молодця.

При засватанні молода дарувала по хустці старостам; згідно з весільним обрядом, вона теж перев'язувала хустиною руку нареченому.

Оригінальний звичай описує М. Ф. Сумцов: дівчині перед шлюбом передавала мати перед входом до церкви хустку „витирати дівочі сльози". (Це єдиний предмет, який вишиває мати для весільних обрядів). Молода зберігає цю хустку до самої смерти, тоді закривають нею її очі в домовині.

Будову хати звичайно починалось прийняттям, в часі якого перев'язували хусткою руки майстрам та гостям. На христинах перев'язували руки кумам, священикові і гостям.

На похоронах хустками прикрашали хоругви, свічі і давали їх усім учасникам. Померлому закривали хустиною очі; до хреста на могилі дівчини чи парубка прибивали хустину, як прапор — символ достойности. У думі про Хведора Безродного написано:

Хведора Безродного поховали,
Високую могилу висипали
І прапорик у головах устромили...

Постійні війни в Україні були часто причиною розлуки. Коли надходив час воєнної служби, дівчина давала своєму милому хустину на знак любови та вірности. У народній пісні співають:

Подай дівчино хустину,
Може я в полі загину...

Важливу побутову ролю відогравала хустина серед козаків-старшин. Нею пишалися, дорожили і вона була прикрасою та виявом добробуту власника. В опи-

(Закінчення на стор. 4)

Володимир Жила

„КАЛИНОВИЙ МІСТ" — КНИЖКА, ЯКА ЗАЛИШАЄ ЧИТАЧА З ПОЧУТТЯМ ВДОВОЛЕННЯ

У четвертому числі XXXIX випуску „The Ukrainian Quarterly *(зима 1983) на стор 407-8 появилася рецензія проф. Володимира Жили з Технічного Університету Тексасі на видану В-ом „Свобода" збірку Володимира Барагури „Калиновий міст". Для ознайомлення з рецензією читачів „Свободи" передруковуємо її в українському перекладі. — Ред.*

Це ніяка несподіванка, що книжка В. Барагури отримала високу оцінку в численних рецензіях, вона бо є нересічно амбітною збіркою особистих переживань і спогадів, які автор передає з великим успіхом. У ній він виявляє свою здатність придати значення й оживити найбільш буденні події, поєднуючи вникливу спостережливість деталів із неймовірною психологічною інтуїцією.

Для нього минулі переживання не є ані звичайними міркуваннями, зумовленими особистими мотивами, ані прямим спонуканням до практичної дії. Вони двигають читача з дріб'язковости злободення, щоб усвідомити йому давноминуле дитинство, юність і молодість.

На окрему увагу заслуговує заголовок „Калиновий міст". Калиновий міст має спеціяльне значення в українському фолкльорі й у народній мітології. Це незримий мітичний міст, який поєднує дочасне з вічним, справи людські з Божими, дійсність із уявою. Цей міст покладений над бурунною течією людського життя й лучить небо з землею. По ньому малі діти приходять на землю, а опісля втомлені життям людські душі повертаються до вічности. Хоч у загальному таке розуміння повір'я нескомпліковане, то

(Закінчення на стор. 4)

ОСТАП ТАРНАВСЬКИЙ

ОЛЕКСАНДЕР ДОВЖЕНКО

(ДЕВ'ЯТДЕСЯТИЛІТТЯ ВІД НАРОДЖЕННЯ)

II.

Ця манера кіномистця, що навіть у темі в рамах партійної лінії знаходив спосіб проспівати у фільмі епопею української землі й українського народу, не була до вподоби режимові. Вже в наступному фільмі Довженко був змушений змінити і тематику і манеру фільмування. Фільм „Іван" (1932) присвячений темі індустріялізації, а наступний фільм „Аероград" — це фільм про Далекий схід, що його Довженко виконав на далекому сибірському вигнанні. Ця висилка мистця саме в той час, коли в Україні тривала голодова облога, була плянована і обдумана. Вже працюючи над фільмом „Іван" Довженко попав у неласку, його позбавили власного місця праці — Київської кіностудії, що загально вважалась Довженківською. Та коли взяти до уваги, що ці роки („Аероград" був закінчений у 1935 році) — це пляновий наступ режиму на українську культуру, тоді можна усвідомити, що ця висилка Довженка на Далекий схід врятувала його перед загибіллю. В роках 1936-1939 Довженко працював над фільмом „Щорс". Вже ці три довгі роки праці над одним фільмом („Земля" потребувала всього одного року) вказують, що нелегко прийшлося Довженкові монтувати цей фільм на замовлення самого Сталіна. Та цей фільм привернув Довженкові утрачену позицію передового кіномистця в урядових колах. Урядова критика визнала „Щорса" найкращим довженковим фільмом. Йому дозволено повернутись до Київської кіностудії, хоч — правда — не надовго. Довженко є автором монументальних фільмів, а саме „Визволення" (1940) про прилучення Галичини до Радянської України (для підготови цього фільму Довженко побував декілька місяців у Львові), далі „Битва за нашу радянську Україну" (1943) і „Перемога на Правобережній Україні" (945). В час війни він теж написав сценарій для фільму „Тарас Бульба". Але той час війни Довженко використав на іншу, більше близьку його серцю працю. Для фільмування не було відповідних умовин, то ж і він почав писати оповідання і нариси, виявивши себе висококваліфікованим письменником-стилістом, якого ставлять побіч Яновського. Письменницьку вартість мають теж і його кіносценарії. Зразком такої високоякісної прози є Довженків сценарій „Україна в Огні".

Після війни Довженкові вже не вдалось повернутися в Україну. Його післали у Москву та й прикріпили до московської кіностудії Москфільм. Там він мусів продовжувати свою працю над заплянованими ще до війни монументальними фільмами, головно над кольоровим фільмом „Мічурін", що був випродукований у 1948 році. Хоч далеко від України, Довженко тепер більше присвячує часу своїй письменницькій роботі, бо в цій роботі знаходив вияв свого таланту і себе самого. Так постали п'єси „Життя в цвіту" і „Потомки запорожців", кіноповісти „Повість полум'яних літ" і „Антарктида", автобіографічна повість „Зачарована Десна", сценарій „Прощай, Америко" й інші.

В Москві Довженко прожив пригноблений, у щоденних записах і в листах виявляв психічне заломання а разом з тим і спад його таланту. „Зачарована Десна" постала вже після смерти Сталіна, який помер 1953 р., коли дихнуло деякою відлигою і це допомагало Довженкові переборювати своє заломання й віднайти свою мистецьку здатність. В 1956 році Довженко написав ще одну талановиту річ „Поему про море". В цих творах Довженко спромігся, не зважаючи на накинену йому тему, відобразити своє оригінальне сприймання минувшини, природи і побуту України з підкресленням глибокої самобутньости українського народу. І „Зачарована Десна" і „Поема про море" знайшли відтворення у фільмі вже після смерти Довженка. Його дружина — відома російська акторка і кінорежисер Юлія Іполитівна Солнцева вирежисувала ці два фільми „Поему про море" в 1958 році, а „Зачаровану Десну" в 1965 році. Вона теж і випустила в 1960 році фільм „Повість полум'яних літ" за сценарієм Довженка, вона теж виступає у найбільшому Довженковому фільмі „Земля".

Довженко теж написав багато теоретичних праць з ділянки кіномистецтва. Він залишив сотні статтей на тему кіномистецтва та й багато оглядів і тому записних книжок. Офіційно вийшло друком п'ять товстих томів Довженкових творів і праць. Та їх напевно більше. Деякі пропали, як пропав самий сценарій „Землі".

„Стати справжнім мистцем — значить умерти — так пише Юрій Лавріненко в есею про Олександра Довженка у книзі „Розстріляне Відродження". Цей трагічний парадокс, що характеризує українське пореволюційне відродження, повторився й у випадку з творчістю Довженка, хоч йому припала щасливіша доля від інших, бо його не знищено у час наступу на українську культуру й її діячів. Перші його фільми „Звенигора" (1928), „Арсенал" (1929), „Земля (1930) завоювали для нього цілий світ, але відобрали від нього Україну, що була надхненням для його творчого лету, і ця втрата постійно підрізувала його крила та й вкінці запроторила його талант і вкоротила йому віку. Хоч Довженко врятувався від фізичного знищення, то не міг вирватись із постійного контролю партійних наглядачів. В такій дійсності великий мистець переживав постійну трагедію, що-відбилась — при всій перфідії урядової цензури — і в його творчості і передовсім в його листах і записках. Користуючись залізною заслоною, маючи Довженка у себе в полоні, у Москві, імперія заховала від світу трагедію Довженка, що її не помічали й найпалкіші поклонники його таланту й визнавці його мистецтва в Европі й Америці. Та тут — на заході високо оцінили мистецтво нашого славного кінорежисера і щедро нагородили його признанням і славою. У періодичній пресі як і в товстих фахових підручниках з історії кіно, та врешті в постанові жюрі Міжнародного конкурсу в Брюселі в 1958 році — Олександер Довженко визнаний одним із першого десятка найвизначніших мистців кіномистецтва у всьому світі на весь простір 60-літньої історії фільму. „Перший поет кіно" — назвав його Люїс Джекобс (Lewis Jacobs) у своїй „Історії американського фільму" (видання 1939 і 1947). Довженкова „Земля" мала знатний вплив на творчість молодих кіномистців, зокрема у Франції і Англії стверджує Жорж Садуль у своїй „Історії мистецтва кіно" (Париж, 1949 і 1955). Найкращі японські фільми „Роша мун" і „Ворота пекла" зроблені під впливом Довженка заявив Артур Найт (Arthur Knight) у своїй книжці „Найживіше мистецтво — панорама історії кіно" (Ню Йорк, 1957). „Земля" Довженка — це твір генія; йому мусіли відступити перше місце російські кіномистці Ейземштейн і Пудовкін — пише Айвор Монтаґю (Ivor Montagu) у свойому есеї „Довженко — поет життя вічного" (міжнародний квартальник "Sight and sound" — Лондон, літо 1957). В підручнику фільмових студій Франка Менчеля (Frank Manchel, "Film study, a resource guide", Madison, 1975) написано, що „Арсенал", як і всі інші Довженкові фільми, має просту тему, але він показує одного з найбільших режисерів незвукового фільму. Його найбільший вклад у фільмове мистецтво — це форма нового реалізму поєднана з прегарною розповіддю і ліричною красою.

Шарль Форд (Charles Ford) — редактор журналу „Французька кінематографія" та редактор „Фільмової енциклопедії" (Париж, 1949) пише про Довженка так:

„Сучасне мистецтво кіно акумулювалось у порівняно молодому, але вже з перших років глибокому і трудному до наслідування, оригінальному українському кіномистецтві, яскравим і неперевершеним представником якого є Олександер Довженко. Колишні стовпи російського кіномистецтва Сергій Ейзенштейн і Всеволод Пудовкін, його супротивники в експериментальному етапі нового мистецтва, самі признаються у своїй безпорадності перед лицем його мистецьких засобів та монументального способу їх передачі... А способи ці необмежені в цього українського режисера... Завдяки геніяльному творцеві ориґінальних фільмів маємо можливість захоплюватися мистецькими основами стародавньої козацької країни, її культурою, пречудовою природою та незвичайно вродливими козацькими типами. Довженко, уродженець чарівної закутини української землі, промчав метеором на обрію нашого безрадісного сторіччя."

І справді Олександер Довженко промчав яскравим метеором, віддавши своє нелегке життя, весь свій талант для одної цілі: оборонити ці прекрасну стародавну культуру рідної України, що їй ворожий режим заготовляв смерть.

Карпатський Лещетарський Клюб КЛК
повідомляє своїх Членів та Прихильників, що

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ КЛЮБУ

відбудуться
в п'ятницю, **2-го листопада 1984 р., о год. 8-ій веч.**
в приміщенні Українського Інституту Америки
2 East 79th Street, NEW YORK, N.Y.

Управа

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
впаштовує
в суботу, 3-го листопада 1984 р., о год. 6:30 вечора
в залі дому СУА-УККА в Ню Йорку, Н. Й.
при 203 Друга Авеню

ДИСКУСІЮ ДОВКОЛА КРУГЛОГО СТОЛА

на тему
„Розвиткові тенденції життя української громади в ЗСА"

В дискусії беруть участь
Ярослава Сурмач-Миллс, Олена Петришин, д-р Іван О. Флис, д-р Роман Шпорлюк
Модератор: **д-р Франк Сисин**
Дискусія відбуватиметься на тлі виставок фотографій і документів з історії українського поселення в Америці і картин мистця Микопи Бервінчака
Вступ — добровільні датки

ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ ЦЕРКВИ св. о. МИКОЛАЯ
та
ВІДДІЛ УККА В ПАССЕЙКУ, Н.Дж.
запрошують Українське Громадянство
на

СВЯТОЧНУ АКАДЕМІЮ

для вшанування 40-річчя смерти
СЛУГИ БОЖОГО МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО
та
66-ої РІЧНИЦІ ЛИСТОПАДОВОГО ЗРИВУ
Академія відбудеться в неділю, 4-го листопада 1984 р. о год. 5-ій по полудні в Українській Централі, 240 Hope Ave., Passaic, N.J.

УКРАЇНСЬКІ КАТОЛИЦЬКІ ПАРАФІЇ В НЮ БРАНСВИК І МЕНВІЛ, Н.Дж.
запрошують всіх Українців Центрального Ню Джерзі
на

СВЯТОЧНУ АКАДЕМІЮ

В ПОШАНУ СЛУГИ БОЖОГО
МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО
що відбудеться в неділю, 4-го листопада 1984 р. о год. 4-ій по полудні в приміщеннях Kilpatrick Chapel на Ратґерс Університеті
(ріг вулиць Somerset & George, New Brunswick, N.J.)

У ПРОГРАМІ:

Д-р Григорій Лужницький .... промова (по-українськи)
Д-р Іван Головінський .... слово (по-англійськи)
Мелянія Купчинська .... скрипка
Мґр Марія Фесьо .... сольоспів

ГАНТЕР Й ОКОЛИЦЯ

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО

в пам'ять Листопадового Зриву
і
в пошану св. п. Митрополита АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО
відбудеться в суботу, 3-го листопада 1984 р.:
год. 6:00 веч. ПАНАХИДА в церкві св. І. Хрестителя
год. 7:00 веч. АКАДЕМІЯ в Лєксінґтон Готелі
Неділя, 4-го листопада 1984 р., год. 10-та рано
БЛАГОДАРСТВЕННА ЛІТУРГІЯ
Просимо до співучасти
Комітет

Цікава прогулянка до Канади

Після Служби Божої у катедрі св. Володимира у першому ряді (зліва) сидять: о. протопресвітер Дмитро Фотій, митрофорний протоієрей Юрій Ференців і о. Іван Наконечний з учасниками прогулянки.

Клюб Жінок при УПЦ Св. Вознесіння у Мейплвуді, Н. Дж., крім постійної відданої праці для Церкви й парафії, намагається теж плекати і товариське життя. Поміж іншими імпрезами Клюб влаштовує майже щороку прогулянки автобусом. У минулому це були одноденні поїздки до якогось цікавого місця. За ідеєю і порадою настоятеля парафії о. Івана Наконечного, щоб побачити життя інших парафій та нав'язати з ними знайомство останні дві прогульки відбулися на дальшу віддаль. Попередня, два роки тому, була до Монтреалю з відвідинами українського православного собору св. Софії, а цьогорічна, чотириденна, до Ніяґари і Торонто 5 - 8-го жовтня.

Прогулянку розпочато Молебнем, який відправив о. І. Наконечний, промотор подорожі і опікун групи, ще перед сходом сонця у п'ятницю, 5-го жовтня. Коли добре розвиднилось, група в числі 38 осіб розпочала свою мандрівку.

Після кількагодинної їзди гарними околицями, які починають вкриватися осінніми кольорами, зупиняємося в Джансон Ситі, Н. Й., щоб оглянути прегарну українську православну церкву св. Івана Хрестителя. Хоч повідомлений про наш приїзд лише півгодини перед прибуттям, настоятель парафії о. протопресвітер Франко Лаврик вже при в'їзді зустрів наш автобус. Із зворушливою гостинністю він показав нам імпозантну церкву із величною мозаїкою сцени охрищення Ісуса назовні, з гарним мереживно-легким іконостасом, з прекрасно влаштованими й удекорованими кімнатами для школи, бібліотеки й інших потреб під церквою.

Оглядаємо розкішний помистецьки обставлений парафіяльний будинок, простору з великою модерною кухнею, залю. Все це розташоване окремо на розлогій площі на околиці міста. Гостинні сестриці, що саме щось готували на кухні, частують нас кавою і домашнім печивом, ще й щедро обдаровують нас на дорогу. Їхня подиву гідна гостинність нас зворушує, тепло прощаємось, дякуємо і — далі в дорогу.

Після зупинки в Карнінґ Ґлес Сентер, під вечір прибуваємо до Ніяґари і в'їжджаємо в Канаду. Нашвидку влаштовуємось у мотелі і відразу від'їжджаємо на вечерю до ресторану в „Скайлон Тавер". Цей ресторан знаходиться на верху вежі, висотою 52-ох поверхів, що обертається довкола своєї осі. З ресторану видно і водоспад і околицю довкруги. Правда, вже темно, і краєвид маємо світляний.

В суботу ранком — тригодинна тура від водоспаду, який поливає нас рясним „дощем", по всіх цікавіших місцях Ніяґари з місцевою провідницею. Зупиняємося в кількох місцях, решту оглядаємо з автобусу.

По полудні заїжджаємо до Української Мистецької Ґалереї і Музею п-ва Колянківських. Хоч про цю ґалерею і про своєрідні картини мистця Василя Курилика неодноразово писалося у нашій пресі, побачити їх власними очима зовсім інакше. Ольга Колянківська вже з першого речення зачаровує слухачів. Слухаючи її, оглядаючи 160 картин Хресної Дороги Христа, почуваємося ніби у святині. Ще слухаємо пояснення до картин з канадського поселення — вони всі мають стільки символіки, що без пояснень можна пройти мимо, не схопивши повноти суті, — оглядаємо короткий фільм із життя мистця Василя Курилика і, вже поспіхом набуваючи деякі видання, прощаємось із господарями, кураторами цієї незвичайної ґалереї-музею. Порада всім, кого доля занесе до Ніяґари — не проминіть Мистецької Ґалереї Колянківських. Не пожалуєте.

Ще півтори години дороги, і ми вже в Торонто. Знову тура автобусом із професійною провідницею, переїжджаємо місто вздовж і впоперек. Цікаві будівлі, цікаві пояснення, хоч з вікна автобусу всього не схопиш. Все міняється, як у калейдоскопі.

Вечеряємо у славній „Каравані", українському нічному клюбі-ресторані з музикою і оригінальною жвавою програмою.

У неділю ранком їдемо до української православної катедри св. Володимира. Службу Божу відправляють настоятель катедри митрофорний протоієрей Юрій Ференців, о. протопресвітер Дмитро Фотій і „наш" о. Іван. Чудово співає катедральний хор під проводом Валентини Родак. Акустика знаменита. Іконостас у стилі справжнього козацького барокко. Велика церква переповнена, не зважаючи на „довгий вікенд" з традиційними виїздами з міста. Не зчулись, як і Богослуження минуло з проповіддю о. настоятеля про значення молитви та з привітанням нас, гостей, з „далекої" Америки. Члени Союзу Українок Канади ім. княгині Ольги гостять нас обильним і смачним обідом. Привіти, взаємні інформації, вітання; нас обдаровують (кожного зокрема) цінною книгою-збірником з нагоди 50-ліття української православної катедральної громади св. Володимира в Торонто, яке вони відсвяткували 1976 року.

І ще хотілося б познайомитись, поговорити (бо обідаємо разом із парафіянами), оглянути їхній музей, бібліотеку, крамничку, але вже шофер стоїть у дверях, а Квітка Семанишин, наша офіційна провідниця, з трудом збирає нас по залі.

Дякуємо нашим гостинним братам і сестрам за сердечність, гостинність і труд. В таких випадках мені завжди жаль, що ці спільні хвилини пролітають так швидко; зате почуття тепла зустрічів залишається на довгі роки... Ще тільки встигаю заглянути через поріг до музейної кімнати, і вже ми знов у автобусі, в дорозі на концерт у Массей Гол. Тут переживаємо справжнє духовне піднесення, духовні і естетичні пир і насолоду, бо концерт — чудовий, із виступами оркестри, трьох хорів (ім. Кошиця з Вінніпеґу, „Бурлаки" і „Калини" з Торонто), двох танцювальних ансамблів, солістки, артиста В. Шуста, разом понад 300 виконавців. Ще звуки і картини з концерту наповняють наше єство, коли ми вже назад у готелі. Приблизно 7-ма година вечора, і в нас „вільний час", який кожен учасник прогулянки проводить на свій лад і смак.

В понеділок, День Подяки в Канаді, темпо дещо злагіднене і щойно о 10:30 ранку залишаємо готель. Кінцева зупинка — Інститут св. Володимира. Тут теж зустрічає нас щира українсько-канадська привітність і гостинність. Вислухуємо пояснення, оглядаємо будинок, музей (спеціялізація — народні одяги, тепер виставлені весільні), бібліотеку, переповнюємо крамничку. І знову гостимось добрим обідом. Накінець вислухуємо пляни про видання альбому платівок творів Бортнянського з нагоди 1000-ліття хрищення України, обмінюємося вітаннями і дякуємо господарям грімким многоліттям. В темпі нашої калейдоскопної програми ми не завжди і не всюди схопили або запам'ятали людей, які нас приймали, але спогад про їхні сердечність і тепло залишиться надовго в нашій пам'яті.

Від'їжджаємо. Моросить дощик. Торонто окутане туманом. Ще не хочеться повертатися до буднів. Переживаємо враження, відпочиваємо. Тим часом автобус невпинно женеться вперед. Думки неспокійні: раз випереджують автобус і несуться додому, до рідних, то знову повертаються назад, до незабутніх вражень.

Кінцевий відтинок дороги ідемо вже вночі. За вікнами — темнота, і лише миготять світла. Та в автобусі весело й гамірно (особливо після почастунку шампанським і сиром). Отець ще говорить кілька прощальних слів. Всі до певної міри почуваються якимись ближчими,ріднішими. І в тому великий плюс таких прогулянок — товариське співжиття, спільне переживання, вже навіть не згадуючи, скільки цікавого змогли ми побачити.

Дякуємо Клюбові Жінок за спонзорування, о. Іванові за ідею і опіку, Квітці Семанишин за провідництво, аґенції Скоп за технічну підготовку.

Ми вже на місці. Поволі вщухає гамір, від'їжджає автобус, по одному зникають авта. Тепла тиха ніч знов огортає сонний Мейплвуд. Лише в наших серцях ще відгомін прогулянки.

Людмила Почтар

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні присилати до редакції „Свободи" разом із двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

У шосту безмежно болючу річницю відходу у Вічність
МОГО НАЙДОРОЖЧОГО МУЖА
бл. п.
Д-ра МИРОСЛАВА НАВРОЦЬКОГО
будуть відправлені
СВЯТІ БОЖЕСТВЕННІ ЛІТУРГІЇ
7-го листопада 1984 року
о год. 8-ій ранку, в церкві Христа Царя у Філядельфії, Па.
у Соборі Святої Софії в Римі
та в каплиці Обителі оо. Студитів в Кастельґандольфо

Про молитву просить
дружина Романа

ПОДЯКА

Дня 4-го березня, 1984 року, з Волі Всевишнього відійшов від нас у Вічність в Ст. Пітерсбурґу, Фльорида, наш Найдорожчий Муж, Батько, Дідо і Прадід,

бл. п. Теодор Дзера.

Похоронні обряди відслужено в Укр. Кат. Церкві св. Богоявлення Господнього у Ст. Пітерсбурґу, а потім, згідно з волею Покійного, - тіло перевезено до Юньон, Ню Джерзі і похоронено на цвинтарі Голлівуд.

В ці дні болю і смутку багато людей - приятелів і знайомих - поспішило нам з поміччю і полегшою; вислови співчуття, участь в похоронах, пожертву на Заупокійні Служби Божі, квіти і добродійні цілі в пам'ять Покійного — зробили наш родинний смуток менш болючим.

Цією дорогою — родина складає щиру подяку о. пароховi Ярославові Федикові за відвідини Покійного у лікарні і уділення Йому останніх обрядів, за відправлення похоронних Богослужень у похоронному заведенні і за Заупокійну Службу Божу з Панахидою.

Щира подяка о. Юрієві Поченюк і паніматці Тамарі за часті відвідини в лікарні, а по смерті - за присутність і молитви в похоронному заведенні; в ці дні вони виказали родині — їхнє вирозуміння і добре серце.

Родина особливо щиро дякує п. Богданові Головід - під час недуги Покійного, а потім в час похорону п. Головід присвятив багато уваги, порад і часу і був незаступлено помічним у полагодженні перевозу тіла.

Щиро дякуємо п-і Мосі Арвін і Сестрицтву св. Ольги за дбайливе приготовлення тризни.

Щира подяка п-і Стефанії Цегельській за працальні слова під час тризни; дуже дякуємо довголітньому приятелеві Покійного п. Іванові Чорнобаєві з Торонто, Канада, за його теплі слова, а особливо за труд, прибувши на похорон. Родина щиро дякує п-і Юлії Вертипорох за проведення збірки на Заупокійні Служби Божі, на квіти і добродійні цілі. Всім жертводавцям родина подякувала кожному зокрема - особисто, або листовно.

Наша особливо щира подяка о. Ігуменові Михайлові Кучм'якові, пароховi Укр. Кат. Церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Ню Джерзі за відправлення надгробних Богослужень, запечатання гробу, і вислови співчуття для родини Покійного; Дякуємо рівнож п. проф. Михайлові Добошеві за молитовну співучасть у надгробних відправах. Щиро дякуємо Родині, що прибули на цвинтар попрощати Покійного; Родині Юрієві і Марії Українським, Родині Романові і Стефанії Презимирським, Кузинові Іванові Дзера і п-і Стелі Хом'як, а також численним приятелям і знайомим.

Поминальні св. Літургії за спокій душі Покійного були відправлені:
в церкві св. Богоявління Господнього у Ст. Пітерсбурґу, Фльорида, в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Ню Джерзі, і в церкві св. Юрія Переможця в Ошаві, Канада.

Ще раз від щирого серця дякуємо Усім, що в який небудь спосіб зменшили наш біль.

Хай Всемилостивий винагородить усіх за це Своїми ласками, — а Покійного хай благословить Небесною Вічністю.

Родина

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що з волі Всевишнього в суботу, 27-го жовтня 1984 р. по короткій недузі упокоївся в Бозі
НАШ ДОРОГИЙ МУЖ, БАТЬКО, ДІДО І БРАТ

бл. п. ІВАН МЕЛЬНИК

б. оціночний технік П.З.У.В. в Надвірній і Бучачі, Західня Україна на 78-му році життя

ПАНАХИДА: у вівторок, 30-го жовтня 1984 р., год. 7-ма вечора в похоронному заведенні П. Яреми в Ню Йорку
ПОХОРОН — в середу, 31-го жовтня 1984 р. о год. 9-ій ранку з церкви св. Юра в Ню Йорку на цвинтар Gate of Heaven, New Hawthorne, N.Y.

У смутку залишилися:
дружина — ІВАННА
доньки — ЛЮБА МЕЛЬНИК
ВІРА ЗВАДЮК з мужем ОЛЕГОМ і дітьми: НАДЯ, СЯСЯ І ЮРІЙ
сестра — ОЛЕКСАНДРА МЕЛЬНИК — Австрія
шваґерка — МАРІЯ КІНДРАТ з мужем ІВАНОМ і родиною
шваґри — ЯРОСЛАВ І ЛЮБОМИР КОВАЛІ з родинами в Польщі й Україні
Ближча і дальша родина в Канаді і Польщі

Польський...

(Закінчення зі стор. 1)

рядових членів суспільства вважають, що це „мрія" та „нереальна теорія". Очевидно, немає чудес на світі, нема такого компютора, який дав би державну самостійність Україні та прогнав Москву з Польщі. Але треба працювати над тим, щоб керівні чинники в обох суспільствах, польському й українському, зрозуміли, що в кровному інтересі Польщі й України є їх порозуміння і співпраця, і треба працювати над переробленням публічної опінії Заходу, який боїться хаосу на Сході Европи після упадку „єдиної неподільної" Росії. Доповідач покликувався на свої розмови з українцями, які підтримують рух польської „Солідарности". Він оптиміст щодо невдачі московського експерименту із „злиттям націй". Українська національна свідомість сильніша за русифікаторський тиск. Доповідач виявив себе, як ідеаліст і оптиміст. Але, як політичний реаліст розуміє, що треба конче встановити зорганізований контакт між українцями і поляками на якомусь рівні. Пригадує боротьбу поляків проти царської Росії. Невдачі Пілсудського як революціонера не приспорили йому популярности в польському суспільстві, аж поки настала добра коньюнктура за Першої світової війни. Доповідач бачить врятування обох країн і народів, Польщі й України, в синтезі прагматизму й ідеалізму.

Ред. Єжи Іранек-Осмецкі виголосив свою доповідь англійською мовою. Коли генеральний секретар Польського Наукового Товариства проф. Тадеуш Ґромада представляв (теж англійською мовою) доповідача, то повідомив, що ред. Осмецкі студіював економію і політичні науки в Англії — це й пояснило, що англійська мова доповідача трималася суворо іншої, як американська — англійської вимови.

Тільки на самому кінці вечора доповідач відчитав по-польськи проєкт резолюцій плянованого Світового Конґресу Польонії. У тій резолюції правильно сказано, що остаточні накреслення державних кордонів між Польщею і Україною можуть перевести тільки суверенні уряди ні від кого незалежної державної Польщі і державної України.

Під час запитів і дискусії виявилося, що доповідач дуже добре знає історію України. Коли один учасник звернув увагу на трудність польсько-українського порозуміння, бо, мовляв, в сучасній УССР існує більша схильність до порозуміння з Московщиною, як Польщею, доповідач заперечив йому. Він пригадав, що вже сам Богдан Хмельницький під кінець свого життя побачив свою помилку у підписанні Переяславського договору і хотів відвернутися від Москви, та пригадав, що Іван Мазепа і його послідовники шукали можливости створення міжнародного бльоку проти Московщини, включно з Польщею (Пилип і Григор Орлики, Войнаровський). Доповідач покликався теж на свої розмови з лідерами різних теперішніх українських політичних середовищ, які розуміють життьову конечність польсько-українського порозуміння. Проте застерігся, що він промовляє у власному імені, а не як речник „Радіо Вільна Европа", де всі співробітники-редактори мусять триматися норм, встановлених керівниками американської закордонної політики й урядової інформаційної служби.

Невеличка заля не була вщерть повна. Більшість становили українці, — знову доказ (були вже подібні прецеденти), що польське суспільство менше цікавиться проблематикою Польщі й України, як українське.

„Калиновий..."

(Закінчення зі стор. 2)

воно майстерно вказує на авторову інтенцію й дає основний сценарій для його твору.

Книжка має чотири частини: „Немирів — містечко мого дитинства", „Ой, ніхто там не бував, де я явір вирубав", „Гей, пластуни, гей, юнаки!", „Перше кохання". Твір не має інтриґи, ані героя, тільки низки епізодів — подій, пригод, сцен і дійових осіб (Чіпка, Зердик та інші), зачерпнутих із переживань автора. Проте, це не автобіографія в стислому розумінні. Кожна частина виповнена різноманітними розповідками, які наступають одна за одною і дають інтересне, оживлене вникнення в минулі роки.

Розповідь починається в містечку Немирові, потім переноситься до Яворова і тут знову розгортається низка сцен, сповнених реалістичних деталів. Хоч тема матері важлива, проте вона не є цією ниткою, що пов'язує окремі розповідки. Одначе фактом є, що автор, який любить свою маму й щиро до неї прив'язаний, намагається реалістично показати значення й важливість для дитини материнської любови.

Книжка сповнена ліризму, який можна найкраще відчути, прочитавши твір за „одним присідом", бо тоді акція, думки й дійові особи стають більш зрозумілими.

Інтересно зауважити, що Чіпка (сам автор) ніколи не кається своєї поведінки, але завжди має надію поправитися. Він ентузіястично ставиться до життя, до людей і до природи. Бувши вразливою й щасливою дитиною, він має природну схильність до веселощів. Твір дає радше зарис, ніж портрет Чіпки, для якого автор завжди менше справедливий, не кажучи вже, вибачливий, ніж до інших. Без сумніву твір є здебільша безкомпромісною спробою самоаналізи. Інколи реалізм твору буває страхітливий, зокрема під час воєнних років, хоч є в ньому деякі частини з великою образною силою, наприклад, пояснення леґенди „Святий Миколай — леґенда чи дійсність?".

Читаючи цю розповідку, бачимо Барагуру в ході поновного відкривання традиції, зв'язаної з св. Миколаєм і заставлення її діяти наново. У цьому розумінні можемо встановити поштовх, який спонукує автора перетворити й надати новий вигляд традиції, яку він успадкував. Одначе сила його розповідання лежить у її магічному вичаруванні любови й зрозуміння включно з впевненістю, що й його люблять і розуміють. Саме ця сила вислову передається іншим, а інколи досягає такого необхідного пориву, в якому відображується потуга мистецтва.

Надзвичайним вмінням вникнути в найглибші тайни людської душі Барагура досягає правдивости й простоти письменницької манери, яку звичайно пов'язує з доброю літературною творчістю. Він реаліст не тільки в зовнішньому, але й у внутрішньому житті. В його творі немає сантиментальности. Його стиль завжди природний і прямий. В його оповіданні багато гумору, як теж гірких сатиричних ноток, але вони збалянсовані й відповідно вжиті.

В творі бачимо глибину й оригінальність думки та почувань і багатство конкретного реалізму, який має для читача непереможну притягальну силу. Найбільш помітним зв'язком поміж практичними й теоретичними аспектами книжки є послідовна опозиція до пасивности. Книжка сприяє плеканню енерґійного зусилля, потрібного людям, які живуть в екзилі, щоб давали собі раду з нерозв'язаними труднощами і дає їм непохитну надію на майбутнє. Цю необхідність активности видно в кожному оповіданні і це одна з причин, чому книжка викликає стільки зацікавлення й так широко дискутується серед української спільноти.

Підсумовуючи, можна сказати: книжка залишає читача з почуттям вдоволення, що щось дуже вартісне появилося на видавничому ринку. Вона має традиційний підхід, але спрямована на наші сьогоденні потреби і дає читачам щось зворушливе і близьке їхньому серцю й інтелектові. В цілому книжка Барагури є гарним і своєчасним досягненням.

Надзвичайно вдало поєднані в одну цілість 43 окремі оповідання творять багатющу райдугу авторового твору.

Великий...

(Закінчення зі стор. 2)

часу актуалізація української справи на міжнародному полі, в дипломатичних акціях, світовій пресі та серед широких кіл світової громадськости.

Він знав і розумів, що відновлену державу можна зберегти і оборонити лише власними силами. І тільки у власні сили українського народу він вірив і надіявся. Тому-то так важко й болюче приходилось йому переживати розлам в ОУН, який змальовано як бунт проти нього, а який в дійсності мав на меті роз'єднати, а через те послабити сили української нації. Чи сьогодні не є ясно кожному, що розкол в ОУН не применшив вартостей Великого Полковника, але розбив організовану силу нашого народу в тому критичному часі! Ворог досягнув своєї цілі!

З великим трудом і надлюдськими зусиллями Полковник намагається скріпити процеси творчої і державницької дії на українському материку і тому спрямовує в роках воєнної завірюхи своїх найкращих співробітників до столиці України, де, проти волі нового окупанта, заманіфестовано соборницьке і державницьке мислення і дію, створено Українську Національну Раду, розбудовано різні ділянки українського національного життя і заякорено поновно ОУН в народний масив центральних і східніх українських земель, збережено соборність ОУН.

З глибоким відчуттям потреб, але й можливостей, він спрямовує кадри старшин і вояків з рядів ОУН в повстанські формації Полісся і Волині, де започатковано дію Української Повстанської Армії, примінюючи таку концепцію її дії, яка мала скріпити політичний вплив повстанського руху, бо, як блискучий військовик він не переоцінював військових спроможностей повстанських формацій в тодішній політичній ситуації і укладі військових сил. Наскільки кращими були б виоліди українського повстанського руху якщо б така оцінка була сприйнята всіма.

Як відповідальний Провідник, він затверджує далекойдучі зміни в змісті і стилі праці ОУН в повоєнній добі на Україні і на його щастя і щастя його співробітників, його передбачення виправдали себе. На позитивні висліди такої дії не довелося довго ждати.

Як український державник, він сприяє процесові консолідації політичного життя, що завершився успішно в 1948 році. Як далекозорий політик — громадянин, він підносить в 1957 році ініціятиву скликання Світового Конґресу Українців, зреалізовану вже після його смерти в 1967 році.

Як відповідальний Провідник, він сприяє процесові природної зміни в складі Проводу ОУН, чим забезпечив приплив молодшого покоління в цілу систему формацій Українського Національного Руху. Він відійшов від нас з гарячим апелем зберегти і розбудувати ОУН, її ідеологічні позиції, бо вони і надалі залишаються необхідними в боротьбі нашого народу за привернення державної суверенности і збереження української національної окремішности.

Полковник Андрій Мельник залишив для нас не лише політичний заповіт, але й великий дороговказ — його власний життєвий шлях.

Його друг, ще з рядів Українських Січових Стрільців, Роман Купчинський, краще від будь-кого іншого описав життєвий шлях і кредо Великого Полковника такими словами:

„Не зачепила його куля, не загризла недуга легенів, не добили польські поліцисти, не зламала журба за добру волю України, не зневірив розлам у нутрі ОУН...

Були роки громовисті, аж душа здригалася, були роки холодні, аж серце замерзало, — а все буревійні.

Чи в війську чи поза ним, чи в краю, чи на чужині... Але ввесь час над ними, над тими роками, думка як райдуга:

Україна...

З почуттям великої гордости, а ще більшої відповідальности, своїми ділами й послідовною працею сповняймо дороговкази Великого Полковника. Служім своєму народові в його невпинних змаганнях до перемоги!

Хустини...

(Закінчення зі стор. 2)

сах майна старшин згадується довгу низку коштовних та дрібно вишитих хустин.

У реєстрі майна Хвастівського полковника Семена Палія находимо: „Дві хустки шовкові, з турецьким взором, квіти шито сріблом. Різних шовкових хусток шитих золотом і сріблом штук 56; хусток самим золотом і сріблом шитих 31; волоських хусток 2, одна вишита, а друга ткана золотом. Три турецькі хустини, вишиті самим шовком". Ці хустини були даровані або призначені для дарунків.

У теперішній час люди рідко обдаровуються хустинами; є пересуд, що такий дарунок стане причиною непорозуміння, а то й гніву серед найліпших приятелів.

Крім широкого ритуального вжитку, хустка була і є конечністю щоденного життя. Нею витирають ніс, спочене обличчя, теж носять для прикраси в нагрудній кишені одягу. В давнині хусткою накривали смушкові шапки, щоб хоронити перед злою погодою.

Для декорації житлових приміщень вживається серветки; це хустини відмінного мистецького оформлення. Вони не мають традиційного значення, та ледве нагадують пам'ятки багатої народної творчости.